

GRUNDLAGSUTSKOTTETS UTLÅTANDE 73/2014 rd

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om kommunernas skyldighet att ordna vissa hälso- och sjukvårdstjänster för vissa utlänningar och till lag om ändring av lagen om gränsöverskridande hälso- och sjukvård

Till social- och hälsovårdsutskottet

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 28 januari 2015 regeringens proposition med förslag till lag om kommunernas skyldighet att ordna vissa hälso- och sjukvårdstjänster för vissa utlänningar och till lag om ändring av lagen om gränsöverskridande hälso- och sjukvård (RP 343/2014 rd) till social- och hälsovårdsutskottet för beredning och bestämde samtidigt att grundlagsutskottet

ska lämna utlåtande i ärendet till social- och hälsovårdsutskottet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- regeringsråd Anne Koskela, social- och hälsovårdsministeriet
- professor Mikael Hidén
- professor Tuomas Ojanen
- biträdande professor Juha Lavapuro.

PROPOSITIONEN

Regeringen föreslår en lag om kommunernas skyldighet att ordna vissa hälso- och sjukvårdstjänster för vissa utlänningar.

Lagarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2016.

I motiven till lagstiftningsordning bedöms de föreslagna bestämmelserna med avseende på in-

ternationella konventioner om mänskliga rättigheter som är bindande för Finland och grundlagens 19 1 mom. om rätten till oundgänglig omsorg och 22 § om skyldighet att tillgodose de grundläggande fri- och rättigheterna.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Motivering

De föreslagna bestämmelserna

Syftet med propositionen är att bättre än i nuläget trygga rätten till nödvändig omsorg och till tillräckliga hälso- och sjukvårdstjänster för tred-

je länders medborgare som vistas i Finland och som enligt gällande lagstiftning inte har rätt till andra offentliga hälso- och sjukvårdstjänster än brådskande vård (1 § i lagförslag 1).

Enligt förslaget har s.k. papperslösa personer rätt till kortvariga hälso- och sjukvårdstjänster som en yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården bedömer vara nödvändiga (4 §). Sådana tjänster är enligt propositionsmotiveringen (s. 35) tjänster i anknytning till graviditet och förlossning samt vård av kroniska och andra sjukdomar, när en yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården bedömer att vården är nödvändig med beaktande av personens hälso-tillstånd och Finlandsvistelsens längd (4 § 2 mom.). Kommunerna är skyldiga att för minderåriga som avses i lagen ordna hälso- och sjukvårdstjänster i samma omfattning som för minderåriga med hemkommun i Finland (4 § 3 mom.)

Enligt förslaget är kommunerna skyldiga att ge hälso- och sjukvårdstjänster. Kommunerna har också rätt att ta ut en klientavgift motsvarande produktionskostnaderna av den som använder hälso- och sjukvårdstjänster. Avgiften motsvarar den avgift som enligt 1, 2 och 13 § i klientavgiftslagen och 24 i klientavgiftsförordningen tas ut av personer som bor annanstans än i Finland. Betalningsoförmåga får dock inte vara ett hinder för att ordna tjänsterna. Enligt 5 § i lagförslag 1 och 20 § 3 mom. i lagförslag 2 ersätter staten de kommuner som tillhandahållit tjänsterna för de kostnader som tjänsterna orsakat dem.

Bedömning

Av betydelse för bedömningen av bestämmelserna i förslaget är grundlagens 19 § om oundgänglig omsorg och 22 § om det allmännas skyldighet att se till att de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna tillgodoses samt också grundlagens 6 § om jämlikhet.

Enligt 19 § 1 mom. i grundlagen har alla som inte förmår skaffa sig den trygghet som behövs för ett människovärdigt liv rätt till oundgänglig försörjning och omsorg. Bestämmelsen tryggar alla inom Finlands jurisdiktion en subjektiv rätt

till en sådan inkomstnivå och sådana tjänster som tryggar lägstanivån för förutsättningarna för ett människovärdigt liv (RP 309/1993 rd, s. 73). Hit hör t.ex. nödvändig akut sjukvård för att bibehålla hälsan och livsförmågan (se t.ex. GrUU 20/2004 rd). Propositionen fullföljer 19 § 1 mom. i grundlagen och sålunda motsvarar förslaget bestämmelserna om de grundläggande fri- och rättigheterna i grundlagen.

Grundlagens 22 § föreskriver att det allmänna ska se till att de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna tillgodoses. Lagförslaget tryggar bättre än i nuläget rätten till nödvändig omsorg och till tillräckliga hälso- och sjukvårdstjänster för tredje länders medborgare som vistas i Finland. I grundlagsutskottets vedertagna praxis har det ansetts att grundlagen inte i sig är ett hinder för att ställa villkor för en förmån som avser att trygga den grundläggande försörjningen. Detta kan t.ex. ha samband med boende eller arbete i Finland. De nu föreslagna bestämmelserna gäller existensminimum som avses 19 § 1 mom. i grundlagen, dvs. lägstanivån för förutsättningarna för ett människovärdigt liv som alla ska ha rätt till.

I 6 § 1 mom. säger grundlagen att alla är lika inför lagen. Ingen får utan godtagbart skäl särbehandlas på grund av kön, ålder, ursprung, språk, religion, övertygelse, åsikt, hälsotillstånd eller handikapp eller av någon annan orsak som gäller hans eller hennes person. Barn ska bemötas som jämlika individer och de ska ha rätt till medinflytande enligt sin utvecklingsnivå i frågor som gäller dem själva. Utskottet har inga anmärkningar på regleringen.

Förslaget innebär en sådan ny uppgift för kommuner enligt 121 § 2 mom. i grundlagen varom bestämmelser ska utfärdas genom lag. När man lagstiftar om nya uppgifter, måste man samtidigt enligt finansieringsprincipen se till att kommunerna har faktiska möjligheter att klara av sina skyldigheter (se t.ex. GrUU 30/2013 rd, s. 2, GrUU 12/2011 rd, s. 5, och GrUU 41/2010 rd, s. 5).

Kommunerna ska i fortsättningen svara för tillhandahållande av de hälsovårdstjänster som avses i propositionen. Eftersom man lagstiftar

om uppgiften, finns det inga konstitutionella problem med att ge kommunerna en ny uppgift. Förslaget är inte heller problematiskt med tanke på finansieringsprincipen, eftersom Folkpensionsanstalten enligt 5 § i lagförslag 1 ersätter av statens medel i enlighet med 20 § 3 mom. i lagen om gränsöverskridande hälso- och sjukvård

kommunen för kostnaderna för de hälso- och sjukvårds tjänster som avses i lagförslaget.

Ställningstagande

Grundlagsutskottet anser

att lagförslagen kan behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Helsingfors den 27 februari 2015

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Johannes Koskinen /sd
vordf. Anu Urpalainen /saml
medl. Sauli Ahvenjärvi /kd
Tuija Brax /gröna
Ilkka Kantola /sd
Pia Kauma /saml
Kimmo Kivelä /saf
Anna Kontula /vänst

Elina Lepomäki /saml
Tom Packalén /saf
Vesa-Matti Saarakkala /saf
Kimmo Sasi /saml
Tapani Tölli /cent
Harry Wallin /sd
ers. Mikaela Nylander /sv.

Sekreterare var

utskottsråd Matti Marttunen.